

When the wrong sefer Torah is opened

Q On a day that we read from two *sifrei Torah*, the *chazan* took the second *sefer* as the first. The *gabbai* discovered this only when the Torah was open on the *bima*. Should we have rolled the Torah to the right place for the first reading (it was a significant distance in the sefer) or covered up the sefer and replaced it with the correct sefer for the first reading?

החכ"צ מודה כגון משמן זית לשמן זית אחר שצריך לברך בשמן הראשון, והכא אין שום מעלה להמצוה בקריאה דס"ת אחר הרי גם להחכ"צ יש לאסור. ואף שאיכא צורך יותר בס"ת האחרת מצד כבוד וטרחא דצבורא, אין זה חשיבות ומעלה בהמצוה אלא ענין אחר, וא"כ אולי מה שהוא כמבזה הראשונה עדיף מטרחה דצבורא. ולא דמי למה שצריך לעשות המצוה במובחר, שהאמת כן דהשניה עדיפה מהראשונה למצוה, ויהיה ראייה רק באיכא שני ספרי תורות אחת כשרה ע"פ הדחק ואחת מהודרת והוציא את הכשרה רק ע"פ הדחק, שיהיה רשאי להחכ"צ להניח זו ולקח המהודרת, אבל היכא דתרווייהו שוות להמצוה ומה שרוצין בשניה הוא משום ענין אחר דכבוד וטרחא דצבורא, אולי אסור גם להחכ"צ.

וגם יש לומר לאידך גיסא דאף להשבות יעקב דמשום מצוה מן המובחר אין לבזות הראשונה, אפשר דכבוד וטרחא דצבורא עדיף ממעלת קיום מצוה מן המובחר, שהרי מצינו שהתירו לכהן גדול ביום הכיפורים לקרוא פרשה דובעשור בע"פ מפני כבוד הצבור שלא יצטרך לגלול בצבור, ויש שסוברין שהוא איסור ורק שמפני כבוד צבור החשיבו כלא אפשר שהתירו, ובתו"י יומא דף ע' סובר רבי דהוא רק מצוה מן המובחר ולכן משום כבוד צבור אינו גולל משום דכבוד צבור עדיף ממעלת מצוה מן המובחר. וא"כ אף שלמצוה מן המובחר סובר השבות יעקב דאסור להניח הראשונה מ"מ משום כבוד וטרחא דצבורא דעדיף ממצוה מן המובחר אפשר גם להשבות יעקב צריך להניח הראשונה וליקח השניה... ומצינו בסדור הגר"י יעבץ בתחלת הלכות קה"ת בסוף סעיף א' שיש בזה מחלוקת שכתב ואם הוציא ס"ת ובהיותה ביד הנושא להוליכה לתורה נזכר שאינה מוכנת לקריאה ויש בארון הקודש ס"ת מוכנת יחזירה להיכל ויקח המוכנת, וי"א שיגללה למקום הקריאה עיי"ש... ולכן לדינא כיון שאיכא ב' שיטות ויש טעם נכון לכל אחד מהשיטות, דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, ואם הקהל אינם מקפידין על כבודם וטרחתם ודאי אין להחזירה כדסברי הי"א ורוב קהלות אינן מקפידין בזמננו במקומותינו. ואם הורה אחד להחזירה ויש לחוש למחלוקת ולבזיון הוא כמו במקפידין שרשאין להחזירה.

1. גמרא, יומא דף ע עמוד א

ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה. אמאי נגלול וניקרין - אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת: לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור, מפני כבוד ציבור. - ונייתי אחרינא ונקרין - רב הונא בר יהודה אמר: משום פגמו של ראשון. וריש לקיש אמר: משום ברכה שאינה צריכה. ומי חיישינן לפגמא? והאמר רבי יצחק נפחא: ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות, וקורין אחת בענינו של יום, ואחת של ראש חודש (טבת) ואחת של חנוכה! - תלתא גברי בתלתא ספרי - ליכא פגמא, חד גברא בתרי ספרי - איכא פגמא.

2. מגן אברהם אורח חיים ס" קמד ס"ק ז

וידחה כבוד הצבור - צ"ע דהא ככהן גדול התירו לקרות על פה ולא התירו לגלול בצבור, שמע מינה דלא אמריי ידחה כבוד הצבור אפי" היכא דלא אפשר בענין אחר, וא"כ הכא נמי יקרא ע"פ (=על פה) כמ"ש ב"י בשם הרשב"א וצ"ל דבשלמא במקדש היו כל ישראל ולא מחלו, משא"כ בבית הכנסת דיש מתי מעט, ומסתמא מוחלין על כבודם כדי לקיים קריאת המפטיר דשבת ורי"ח ומפטיר דיי"ט, דהוא תקנת הגאונים.

3. שו"ת אגרות משה חלק או"ח ב ס" לו

הנה בדבר שאחד הוציא הס"ת שלא הוגללה למקום הקריאה והיה זה טרחא דצבורא להמתין עד שיגללה, ציוה השמש שיחזיר ס"ת זו לארון הקדש ויקח את הס"ת שהכין בערב שבת קודש והיתה גלולה למקום הקריאה וערערו ע"ז, ובתרייה העלה להיתר, דכיון דעדיין לא התחילו בהמצוה שהיא הקריאה יכולין להניח זו וליקח אחרת, כדסובר החכם צבי בחכין נרות שעוה להדלקת נר חנוכה ונודמן לו שמן זית, שיש לו להניח נרות השעוה ולהדליק למצוה בהשמן זית וכ"כ (=וכמו כן) הכא. הנה לעי"ד לא דמי לשם, אף אם נימא כסברת כתרי"ה, דבס"ת הם כבשמים לנר חנוכה, דגם התם רק משום דשמן זית מצוה מן המובחר מתיר החכ"צ כמפורש בדבריו, אבל כשאין השני מובחר למצוה גם

When the wrong sefer Torah is opened

4. ביאור הלכה ס"י תרפד סעי' ג

אם טעה והתחיל וכו' צריך להפסיק וכו' - עיין במ"ב במה שכתבנו בשם הט"ז דחולק עי"ז ופוסק דמכיון שהתחיל לקרות בשל חנוכה צריך לגמור הכהן בשל חנוכה; והנה בא"ר מצדד דאם לא קרא עדיין ג' פסוקים בשל חנוכה יפסיק באמצע ויקרא בשל ר"ח [דאם קרא ג' פסוקים מודה לדעת הט"ז דיכרך הכהן ברכה אחרונה ויקראו לאחרים בשל ר"ח וא"צ לחזור ולקרות של חנוכה] וכן מצדד קצת בספר מור וקציעה מ"מ הרבה אחרוני... ומכללם גם המ"א בסימן ק"מ בסופו הורו להלכה כדברי הט"ז דכיון שהתחיל בשל חנוכה צריך לגמור הכהן בשל חנוכה בס"ת זו ואח"כ יקראו הג' בס"ת אחרת בר"ח ... והתחלה נקרא משהתחיל לברך הברכה דהיינו שאמר ברוך אתה ד', אבל אם לא התחיל לברך אף שנזדמן בידם אותה שהוא מתוקן לחנוכה אין לו לחוש לזה לכולי עלמא ויגללוה ויקראו בס"ת אחרת שהוציאוה לשם ר"ח ואין כאן פגם לס"ת זו כיון שיקראו בה אח"כ [אחרונים]